

РАЈКО ПЕТРОВ НОГО¹ (1945–2022)

Прије свих, желим да захвалим деканату Филозофског факултета у Палама, што је успио да организује комеморативно вече посвећено Рајку Петрову Ногу, једном од највећих модерних и савремених српских пјесника и нашем професору и пријатељу.

Већ је речено да ће о Ногу, књижевнику, говорити академик Јован Делић, који, овом Факултету, никад није рекао ни „нећу“, ни „не могу“. Не метанишем му (а што би?) кад кажем: ради се о једном од највећих зналаца српске и свјетске савремене књижевности у српском роду. Извињавам се колеги Хамовићу, тек сам, пред саму комеморацију, увидио да се и он придружио.

Моја је намјера да вам испричам једну кратку причу, ред је, овом приликом и на овом мјесту.

Рајка сам упознао као гимназијалац, на једној књижевној вечери у Фочи. Зазирао сам од његове „дијагнозе“, мада је похвалио мој пјеснички таленат. Касније, студирајући у Сарајеву, срео сам га свим случајно. Одмах се сјетио мога имена и презимена, али и назива пјесме коју сам говорио. Већ тада се радило о најзвучнијем и најпознатијем пјесничком имену, чувеном водитељу музичко-забавне (омладинске!) емисије *На њи*.

Чудом сам се чудио, лијеп, познат, уредан до савршенства (у хотелу никад није оставио ненамјештен кревет иза себе, то сам касније сазнао!), а није **горд** и прича са мном као да смо заједно одрасли. Послије ћу увидјети да се тако односио и према другим младим пјесницима, ако посједују и мрве талента, док га је моје друштво опонашало у стопу. Знам неколико исписника којима је, у првим рукописним књигама, поправљао и мијењао називе пјесама (нормално, на боље!), усаглашавао метрику, онеобичавао риму. Данас то не би признали ни на самртном часу.

Био је, што би рекла *сарајевска чаршија*, „звјезда у успону“, а она такве највише воли, за мезетлук, уз мехку ракију и комадић сира. Посебно ако се понаша српски, и тако говори, и на сваку њихову *двоз-*

¹ Транскрипт говора на комеморативном скупу одржаном поводом упокојења Рајка Петрова Нога на Филозофском факултету Пале 28. 12. 2022. године.

начну ујагицу одговара злојоледно. Отуд и она чувена реченица: *џусџићемо џи мало крви, соколе!*

Мало крви Ного би очас пребродило да није знао да се то само тако каже, да њега у ствари вреба чеп из боце, „метак луталица“, из надалеко чувеног шампањца Мухамеда Филиповића – Туња, на чијој етикети пише: *‘Босански дух у књижевности – шџа је џо?’*“. (Ради се о књижевном есеју чији је повод пјесничка књига Мехмедалије Мака Диздара *Камени сџавац*, објављеном у часопису *Живоџ* 1967, а значења су, од самог увода, много шира и потпуно политичка. Што би рекао Алија Изетбеговић, засад муслиманска. Једино је успио да одговори Новица Петковић, са текстом *О једној доследној недоследности*, остали су тек „пристизали“, а *Живоџ* је обуставио полемику. Само се Ного није „оглашавао“, док су сви знали, „висило је у ваздуху“, да је „жаока“ прво у њега уперена.)

Потом су га хапсили, и најдуже држали у притвору, не због „босанског духа“ (а дође му на исто!), већ због дружења у викендици Николе Кољевића, на Малиновцу, са Стеваном Раичковићем и Матијом Бећковићем. Разрађивали пјесници (тако каже пријава!) *џлан државној удара*, док су их на Космају чекали Добрица Ћосић и Милован Ћилас.

И отад је, по његовом сатиричном признању, „првак Босне у бјежању преко Дрине!“. Далеке, 1984. године, мада им је и данас „балван“ у оку. А барем су *џрифџара* имали, ако су већ с пјесницима „кубурили“.

Кољевић му се, убрзо, часно одужио, као најмлађем, у познатом есеју *О Пешровићу, о Бећковићу, о Ноју*, у тек штампаној књизи *Иконоборци и иконобраниџељи*, а шта данас чека Република Српска није ми најјасније. (академик, члан Сената и сл.). *Зџиџи џо и најџиџи, Рајко, џоново*, ако не ти, онда онај „чије се име не изговара“ – мада је и у његовој самици као у твом гробу, засигурно.

Враћао се Рајко у Сарајево не једанпут, а данас скромно мислим да је највећи одјек имао његов сценарио и вођење програма *С џусларима на Васкрс*, 8. априла 1991. године у Културно-спортском центру на Илици. Поред мене, као продуцента и редитеља, здушну помоћ добили смо од академика Миливоја Унковића, који, у поменутој дворани, није саградио позоришну сценографију већ Цркву.

У програму је учествовало осам најбољих гуслара, од Вујачића до Копривице, Светлане Стевић, Павла Аксентијевића, Паганке, Белог анђела – балерина Народног позоришта Сарајево и других. Сценариста је имао само један услов, гусла се само Вук, можда Његош,

и, на крају, ништа више. Никакве нове гусларске, ојкања, здравице и сл. Знајући за састав публике, дуго сам се борио, и на крају, на једвите јаде, „прогурао“ браћу Шојиће из Пофалића.

Врата дворане проваљена су на почеку програма, ни шибица није могла стати, а испред „отворене дворане“ огорчена маса која псује мајку организатору. Ко не вјерује, нек потражи на интернету, и данас се „врти“!

Вјешт каквим га је Бог дао, Рајко средином програма, осјети да пада тензија и најави: *А сад браћа Шојићи!* Онај најмањи у средини, са стране су по тројица, по два метра у висину и по један у ширину, „заврну“ као из топа: „Романија никад није сама, ја л’ без вука, ја ли без хајдука“. Умало се не угаси средишњи рефлектор, лампа је за овог *шкрљашої* „благ пламичак“.

Публика на ногама, бори се и надвикује са водитељем, још, још, још. Рајко, иако са хиљадуватним микрофоном у руци, уступи први пут, па други пут, како Бог помаже, па се онда намргоди и узвикну: *Ко овдје држи микрофон? Ко овдје командује!* Стиша се и присједи три хиљаде посјетилаца. Дотад, невиђена магија ауторитета. Па ви реците да наш обичан човјек не зна ко је ко? И да је жива, а и писана пјесничка ријеч, „мртво слово на папиру“.

Послије смо, до дуго у ноћ, сједили у башти ресторана Кула. Заустих да му кажем да је овај програм био најбољи одговор за осамдесете. И одустадох. Бог ме погледао!

Одговор је „стигао“ након двадесет година. Прво, књига поезије *Не ћикај у ме*, а потом и збирка поетских прича *Зайиши тво, Рајко*. У њој и она *цршица* о Мехмедалији Маку Диздару. Сажета и одмјерена. Ко није горд, тај зна да прашта. Е тад сам „одушио“, овдје у комшилуку, на Каловитим брдима (ред је да се помену!), и коначно добих заслужен одговор: изружи ме на „пасја прескакала“ и очински заврши: *сваком своје, ја ти види*.

Видим да сам превише „одлутао“, а хтио сам само да кажем како су Рајка *красили* и други таленти, и како је био добар човјек велике мјере. Цијењен међу колегама, поштован у народу.

Попут сонета, у коме је најдуже боравио, *цио а лијей*.

Раде Г. Симовић
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет